ที่ระลึกงานสมโภช

เจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว

ศาลเจ้าเล่งจูเกียง ปัตตานี

泰國北大年府
靈慈聖宮

林府姑娘事蹟

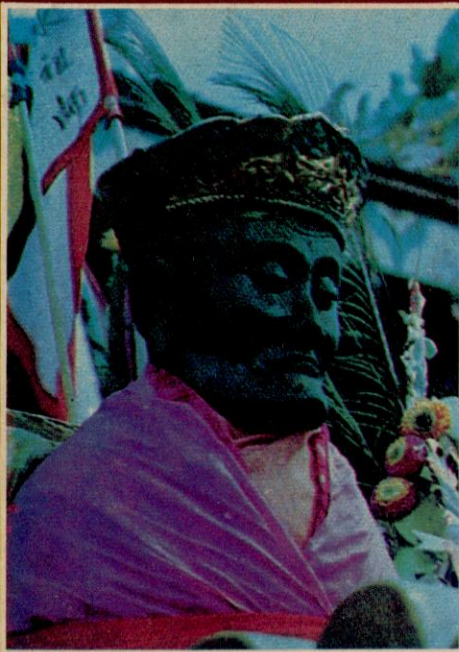
● ลิ้มกอเหนี่ยวเจ้าแม่ ศักดิ์สิทธิ์
เทิดสัตย์ดับชีวิต ประวัติอ้าง
ความดีดั่งอมฤต ชโลมโลก
คงชื่อคงเสียงสร้าง สืบไว้อนุสรณ์

● บวรขวัญเจ้าแม่เอื้อ อารักษ์
ชาวปัตตานีประจักษ์ สุขน้อม
เราสมานมุ่งสมัคร ผดุงถิ่น เจริญนอ
ก้มกราบเจ้าแม่พร้อม สุขพร้อมพรประสงค์

พิมพ์ที่ ยะลาการพิมพ์ 19-21 ถนนปราจิณ จ.ยะลา ☎ 212188
วรินทร์ อุชุพรรค์ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา

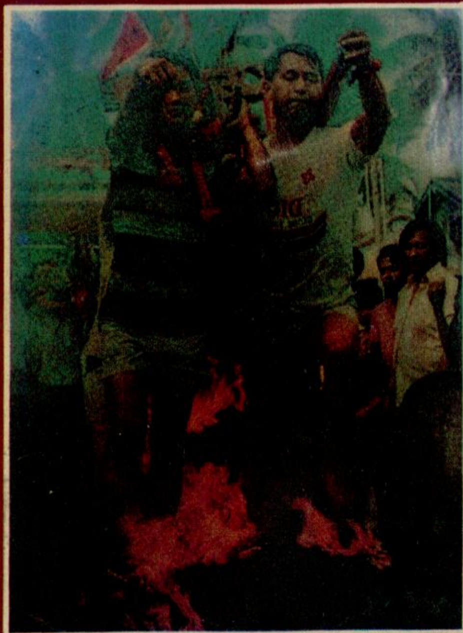
เจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว

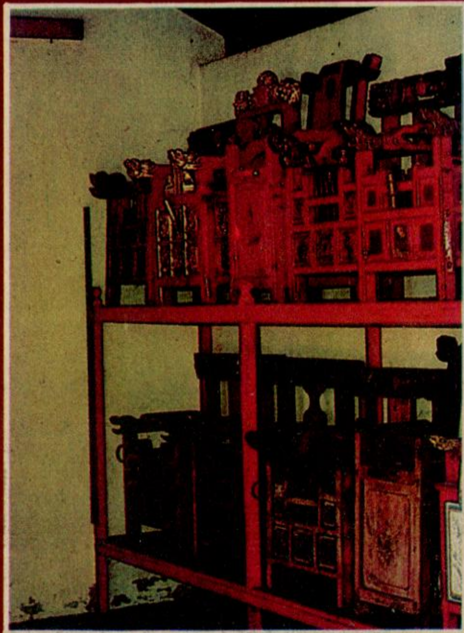
พระหมอหรือ เจ้าซูกง

เจ้าที่แปะกง

พิธีลุยไฟ

เสลี่ยงหามรูป เจ้าแม่และรูปพระอื่น ๆ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ องค์ปัจจุบัน พร้อมด้วย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณ์วลัยลักษณ์ เสด็จศาลเจ้าเล่งจูเกียง เมื่อวันพุธที่ 8 กันยายน 2519

ทรงพระเจริญ

พระเจริญ

ศาลา มูลนิธิเทพปูชนียสถาน

(เจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว) ปัตตานี

北大年

林府姑娘善堂

สารบัญ

คำนำ

ปัตตานีเป็นเมืองเก่า และมีความสำคัญมาตั้งแต่โบราณกาล ปัจจุบันถึงแม้ว่าสภาพบ้านเมืองจะเปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญของวัฒนธรรมสมัยใหม่ แต่ปัตตานีก็ยังมีหลักฐานสภาพแห่งอดีตเสมอมา

สิ่งสำคัญที่ชาวปัตตานี ยังคงมีความเคารพศรัทธาอย่างไม่เสื่อมคลายนั่นคือความศักดิ์สิทธิ์แห่งเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว ซึ่งปัจจุบันรูปปั้นเจ้าแม่ประดิษฐานอยู่ ณ ศาลเจ้าเล่งจูเกียง ถนนอาเนาะรู อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี วันเพ็ญเดือนสามทุกปี ชาวปัตตานีและชาวจังหวัดใกล้ไกล จะมาร่วมสมโภชเจ้าแม่อย่างมโหฬาร

ประวัติเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยวนั้นได้เล่าสืบทอดเป็นตำนานกันมานานแสนนาน ควรที่จะบันทึกไว้เป็นหลักฐาน ด้วยเหตุนี้เองข้าพเจ้าในนามคณะกรรมการศาลเจ้าเล่งจูเกียงชุดปัจจุบัน เล็งเห็นถึงความสำคัญในเรื่องนี้ และมีความประสงค์จะพิมพ์เผยแพร่แก่ผู้สนใจให้กว้างขวางออกไป จึงนับว่าเป็นเอกสารเล่มแรกของเรา อีกประการหนึ่งหนังสือเล่มนี้ยังมีภาคผนวกเป็นภาษาจีน สำหรับชาวจีนที่มานมัสการเจ้าแม่เป็นจำนวนมากทุกปี

นอกเหนือจากประวัติเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยวแล้ว ยังมีข้อเขียนหลายเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเจ้าแม่ เป็นต้นว่าความเชื่อถือของชาวบ้านปัจจุบันในลักษณะการสัมภาษณ์ ตลอดจนถึงหลักฐานจากศิลาจารึก หนังสือเล่มนี้คงให้ประโยชน์แก่ผู้อ่านตามสมควร

การจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ ข้าพเจ้าได้รับความช่วยเหลือจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประพนธ์ เรืองณรงค์ เป็นผู้ดำเนินการพิมพ์ อาจารย์น้ำ สุขอนันต์ เป็นผู้ถ่ายภาพ อาจารย์สมบูรณ์ ชนะสุข เป็นผู้จัดรูปเล่ม คุณเคี่ยม สังสิทธิเสถียร เขียนประวัติเจ้าแม่ โดยคุณสัมฤทธิ์ ชัยรัตนมโนกร เป็นผู้ประสานงาน และขอขอบคุณบุคคลที่ไม่ได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ด้วยทุกท่าน.

สมพร วัฒนายากร

ผู้จัดการศาลเจ้า

ตำนาน
เจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว

□ เคี่ยม สังสิทธิเสถียร

กิตติศัพท์อภินิหารของเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว ไม่เพียงแต่จะเป็นที่รู้จักกันในหมู่ชาวจีนและไทยในจังหวัดปัตตานีเท่านั้น หากแต่ได้ปรากฏขจรขจายไปยังจังหวัดอื่น ๆ อีกหลายจังหวัด เมื่อถึงวันงานพิธีสมโภชฉลองเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยวประจำปีแล้ว ก็จะมีสาธุชนชาวไทย จีน จากจังหวัดต่าง ๆ พากันเดินทางหลั่งไหลมานมัสการเจ้าแม่และร่วมพิธีกันอย่างคับคั่ง งานพิธีสมโภชฉลองเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว จึงเป็นงานประเพณีที่สำคัญ เชิดหน้าชูตาของจังหวัดปัตตานีทีเดียว

ศาลเจ้าเล่งจูเกี๋ยง คือศาลเจ้าที่ประดิษฐานขององค์เจ้าแม่ตั้งอยู่ที่ถนนอาเนาะรู อำเภอเมืองปัตตานี ซึ่งเป็นปูชนียสถานอันทรงความศักดิ์สิทธิ์แห่งหนึ่งของจังหวัดปัตตานี เดิมศาลเจ้านี้มีชื่อ

เรียกว่า "ศาลเจ้าซูกิ้ง" ตามหลักฐานที่จารึกอยู่ในศาลเจ้า ปรากฏว่า ตั้งขึ้นเมื่อวันชัยมงคล ปีบวนเละที่ 2 ศักราชราชวงศ์เหม็ง ตรงกับปีพุทธศักราช 2117 ในรัชสมัยของสมเด็จพระมหาธรรมราชาแห่งกรุงศรีอยุธยา แม้ศาลเจ้านี้จะตั้งมาเก่าแก่นับได้หลายศตวรรษ แต่ด้วยบุญญาภินิหารของเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว ศาลเจ้านี้จึงมีความเจริญรุ่งเรือง และเป็นที่ศรัทธาของสาธุชนเสมอมามิได้ขาด ความสำคัญของศาลเจ้านี้ยังปรากฏว่า พระมหากษัตริย์ในราชวงศ์จักรีเคยเสด็จมา ณ สถานที่ศักดิ์สิทธิ์นี้ถึงสามพระองค์คือ

1. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คราวเสด็จประพาสแหลมมลายู โดยเรือพระที่นั่ง เวสาตรี เสด็จเมื่อวันจันทร์ขึ้น 5 ค่ำ เดือน 10 ร.ศ. 107 หรือ พ.ศ. 2432

2. พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว คราวเสด็จประพาสมณฑลปัตตานี เมื่อ ร.ศ. 129 หรือ พ.ศ. 2454 การเสด็จครั้งนี้พระองค์พระราชทานกระถางธูปให้แก่ศาลเจ้าด้วย

3. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ องค์ปัจจุบัน พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณ์วลัยลักษณ์ฯ เสด็จเมื่อวันพุธ ที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2519

ชาติภูมิ เจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว

เจ้าแม่กำเนิดในครอบครัวของตระกูลลิ้ม มีนามฉายาว่า กอเหนี่ยว ในตำนานบางถิ่นของไต้หวันกล่าวนามเจ้าแม่ว่า จินเหลียน หรือบัวทอง ส่วนภูมิลำเนาของเจ้าแม่เดิมเข้าใจกันว่าเป็นชาวมณฑลฮกเกี้ยน เนื่องจากพี่ชายของเจ้าแม่ชื่อ ลิ้มเต้าเคียน (ลิ้มโต๊ะเคียน ก็เรียก) มีประวัติการต่อสู้อันโลดโผนได้สร้างชื่อลือกระฉ่อนทางแถบทะเลมณฑลฮกเกี้ยน จดหมายเหตุราชวงศ์เหม็ง ได้บันทึกไว้ว่า เป็นชาวเมืองจั่วจิว แขวงมณฑลฮกเกี้ยน หนังสือ "ตำนานมณฑลปัตตานี" ก็ได้ถือเอาตามนี้ แต่หนังสือ "ภูมิประวัติเมืองแต้จิ๋ว" เล่มที่ 38 เรื่อง "ชีวประวัติลิ้มเต้าเคียน" กล่าวว่า มีพื้นเพเดิมเป็นชาวอำเภอฮุยไล้ แขวงเมืองแต้จิ๋ว จากการตรวจสอบหลักฐานที่เมืองแต้จิ๋วของนักโบราณคดี ปรากฏว่าที่หมู่บ้านเทียเพ็งตอนใต้ ยังมีฮวงซุ้ยบรรพบุรุษตระกูลลิ้มของลิ้มเต้าเคียน ประจักษ์หลักฐานอยู่ที่นั่น ณ บริเวณฮวงซุ้ยเดียรดาษไปด้วยศิลา ซึ่งชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นได้ขนานนามฮวงซุ้ยเก่าแก่แห่งนั้นว่า "ไป่เหนี่ยวฉาวหวง" หรือ "มวลวิหคเฝ้าราชปักษา" อันหมายถึงทำเลสุสานที่ดี

เรื่องราวของเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว ได้รวบรวมเรียบเรียงขึ้นด้วยความศรัทธาจิต มีดังนี้

ในรัชสมัยพระเจ้าซื่อจงฮ่องเต้ แห่งราชวงศ์เหม็ง(ครองราชย์ระหว่างปี พ.ศ. 2065-2109) ยังมีครอบครัวตระกูลลิ้มอยู่ครอบครัวหนึ่ง มีบุตรชายหญิงสองคน ชายนั้นมีนามว่าลิ้มเต้าเคียน มีลักษณะท่าทางอันทรนงองอาจใจคอกว้างขวาง และมีสมัครพรรคพวกมาก ส่วนน้องสาวมีนามว่า ลิ้มกอเหนี่ยว เป็นผู้ที่มีอัธยาศัยอันดีงาม มีความกตัญญูต่อบิดามารดา แต่ขณะเดียวกันก็มีความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว เมื่อเยาว์วัยทั้งสองพี่น้องได้ศึกษาเล่าเรียนศิลปต่างๆ จนแตกฉาน ครั้นลิ้มเต้าเคียนผู้พี่เจริญวัยโตเป็นหนุ่ม จึงได้สนองคุณบิดามารดา และเข้าสมัครเป็นข้าราชการอำเภอ ต่อมาเมื่อสิ้นบุญบิดาแล้ว ลิ้มเต้าเคียนก็จากบ้านเดิมไปทำราชการอยู่ที่เมืองจั่วจิว แขวงมณฑลฮกเกียน ทางบ้านจึงมีแต่น้องสาวลิ้มกอเหนี่ยวคอยอยู่เฝ้าปรนนิบัติมารดา ด้วยเหตุที่ลิ้มเต้าเคียนมีอุปนิสัยรักความเป็นธรรมชาวบ้านจั่วจิวต่างก็ให้ความนับถือรักใคร่ต่อเขา แต่เป็นที่อิจฉาและยำเกรงของเหล่าขุนนางกังฉินยิ่งนัก

ในรัชสมัยของพระเจ้าซื่อจงฮ่องเต้ ปรากฏว่ามีโจรสลัดชุกชุมที่ร้ายกาจนักก็คือ โจรสลัดญี่ปุ่น ได้เที่ยวปล้นบ้านตีเมืองตามชายฝั่งทะเลของจีนอยู่เนืองนิตย์ สร้างความเดือดร้อนให้แก่ชาวเมืองชายทะเลเป็นอันมาก ครั้นโจรสลัดญี่ปุ่นได้กำเริบเสิบสานหนักขึ้น ถึง

กับได้ระดมกำลังเข้าโจมตีมณฑลฮกเกี้ยนอย่างรุนแรง ทางเมืองหลวงจึงได้แต่งตั้งขุนพลนามว่า เช็กกีกวงเป็นแม่ทัพคุมทัพเรือไปทำการปราบปรามโจรสลัดญี่ปุ่นโดยเฉียบขาด ลิ้มเต้าเคี่ยนจึงถูกคู่อริผู้พยาบาทมาดร้ายถือโอกาสใส่ความว่า ลิ้มเต้าเคี่ยนได้สมคบกับโจรสลัดญี่ปุ่น มีการซ่องสุมกำลัง ผู้คนและอาวุธ คิดจะทำการกบฏก่อความวุ่นวาย ลิ้มเต้าเคี่ยนจึงถูกทางราชการประกาศจับตัวโทษฐานเป็นพวกโจรสลัด ลิ้มเต้าเคี่ยนคิดว่า การที่ตนมาถูกเขาปรักปรำกล่าวโทษฉกรรจ์เช่นนี้ ย่อมไม่มีโอกาสหาทางแก้ตัวเพื่อแสดงความบริสุทธิ์เป็นแน่แท้ และยังตระหนักดีอีกว่าหากขืนอยู่ต่อกรแข็งสู้กับทัพหลวงต่อไป ย่อมมีอันตรายซึ่งหาคุณประโยชน์อย่างใดมิได้

ลิ้มเต้าเคี่ยน ได้เกลี้ยกล่อมชักชวนเหล่าสมัครพรรคพวกของตนที่กระจัดกระจาย แล้วพากันอพยพหลบภัยด้วยการนำเรือสามสิบกว่าลำ ตีหักออกจากที่ล้อมของทหารหลวง โดยแล่นออกทะเลอย่างปลอดภัย ขบวนเรือได้บ่ายหน้าไปถึงเกาะไต้หวันเป็นแห่งแรก

ตามความในจดหมายเหตุราชวงศ์เหม็ง เล่มที่ 323 "ประวัติเมืองกีลุ่ง" (ไต้หวันในปัจจุบัน) กล่าวว่า เมื่อปลายปีเกียเจ็ง ตรงปีพุทธศักราช 2109 แม่ทัพเช็กกีกวง ได้ทำการปราบปรามพวกโจร

สลัดญี่ปุ่นจนราบคาบแล้ว ลิ้มเต้าเคียนกับพวกได้หลบหนีไปอาศัยอยู่ที่เกาะไต้หวัน แต่ไม่กล้าตั้งมั่นอยู่ที่นั่นตลอดไป เพราะกลัวว่าทัพหลวงจะติดตามไปโจมตี และยังถูกโจรสลัดรังควานอยู่เสมอ ครั้นถิ่นไต้หวันยากแก่การที่พวกตนจะอาศัยพำนักแล้ว ลิ้มเต้าเคียนจึงนำพรรคพวกออกเดินทางผ่าคลื่นผจญภัยต่อไป จนถึงเกาะลูซอน (ฟิลิปปินส์ในปัจจุบัน ขณะถูกสเปญยึดครอง) ลิ้มเต้าเคียนเกิดปะทะกับกองเรือรบของสเปญที่นอกฝั่งเกาะลูซอน ลิ้มเต้าเคียนได้ทำลายเรือรบของสเปญเสียหายย่อยยับหลายลำ แต่ภายหลังขาดเสบียงอาหารและไม่มีกำลังหนุนจึงต้องล่าถอย (ความในตอนนี้นักภูมิศาสตร์จีนถือว่า ลิ้มเต้าเคียนเป็นนักรบ นักผจญภัยที่มีความสามารถผู้หนึ่ง จึงให้เกียรติตั้งเป็นชื่อเกาะแห่งหนึ่งในทะเลจีนใต้ เรียกว่า หมู่เกาะเต้าเคียน)

ส่วนในจดหมายเหตุราชวงศ์เหม็ง "ประวัติเมืองลูซอน" บันทึกว่า "เมื่อปีบวนเละที่ 4 ตรงปีพุทธศักราช 2119 ชาวเมืองลูซอนได้ฟื้นฟูสัมพันธไมตรีกับจีน เนื่องจากได้ช่วยเหลือทางราชการจีนปราบพวกลิ้มเต้าเคียน" หลังจากนั้นแล้วลิ้มเต้าเคียนก็เดินทางผ่านเวียดนาม บางตำนานว่า ลิ้มเต้าเคียนเคยอาศัยอยู่ในกรุงศรี-อยุธยา ต่อมาจึงได้มาตั้งรกรากอยู่ที่เมืองปัตตานี ในจดหมายเหตุ

ราชวงศ์เหม็ง เล่มที่ 323 บันทึกว่า "ลิ้มเต้าเคียนได้หลบหนีการจับกุม ไปอาศัยอยู่ที่เมืองปัตตานี มีท่าเรือเรียกว่า ท่าเรือเต้าเคียน" ภายหลังลิ้มเต้าเคียนได้เข้ารีตถือศาสนาอิสลาม และได้ภรรยาซึ่งเป็นเชื้อพระวงศ์ของเจ้าเมืองปัตตานี เป็นที่โปรดปรานของเจ้าเมืองมาก ได้รับบรรดาศักดิ์เป็นหัวหน้าด่านศุลกากร เก็บส่วยสาอากร

ลิ้มเต้าเคียนจากถิ่นฐานบ้านเดิมมาอาศัยอยู่ที่เมืองปัตตานีเป็นเวลาช้านาน ไม่ได้ส่งข่าวคราวไปให้มารดาและน้องสาวทราบ ทำให้มารดาผู้วัยชรามากแล้วมีความห่วงใย ไม่รู้ว่าบุตรชายเป็นตายร้ายดีอย่างไร แล้วมารดาก็มักล้มป่วยอยู่เนือง ๆ ลิ้มกอเหนี่ยวได้เฝ้าปรนนิบัติมารดาจนอาการป่วยหายเป็นปรกติ ด้วยความกตัญญูกตเวที จึงได้ขออนุญาตจากมารดาขออาสาตามหาพี่ชายให้กลับบ้าน แต่มารดาไม่อนุญาต เพราะเกรงว่าการเดินทางจะได้รับความลำบากและเสี่ยงต่ออันตราย แต่ในที่สุดทนต่อคำอ้อนวอนด้วยเหตุผลของลิ้มกอเหนี่ยวมิได้จึงยินยอมให้ไป ลิ้มกอเหนี่ยวก็จัดแจงสัมภาระเครื่องเดินทาง เสร็จแล้วชักชวนญาติมิตรสนิทหลายคนไปด้วย

ในวันออกเดินทาง มารดา และญาติมิตรมาร่วมส่งกันอย่างคับคั่ง ทุกคนต่างซาบซึ้งในความกตัญญูของลิ้มกอเหนี่ยว ก่อนจากลิ้มกอเหนี่ยวได้ร่ำลามารดาด้วยสัจจวาจาว่า หากแม้นพี่ชายไม่ยอม

กลับไปหามารดาแล้วไซร้ ตนก็จะไม่ขอมีชีวิตอยู่อีกต่อไป พร้อมกับได้อวยพรให้มารดาจงมีความสุข และสั่งเสียญาติพี่น้องให้ช่วยกันปรนนิบัติมารดาตนเป็นอันดี

ลิ้มกอเหนี่ยวกับญาติ นำเรือออกเดินทางรอนแรมนับเวลาหลายเดือน จนกระทั่งถึงเขตเมืองปัตตานี ได้ทอดสมอจอดเรือไว้ที่ริมฝั่ง ครั้นลิ้มกอเหนี่ยวกับพวกได้เดินทางเข้าไปในเมือง สอบถามชาวบ้านได้ความว่า ลิ้มเต้าเคียนยังมีชีวิตอยู่ ทั้งยังได้ดิบได้ดีเป็นใหญ่อยู่ที่นี่ ทุกคนต่างก็มีความปิติยินดียิ่ง ครั้นพบปะกับพี่ชายแล้ว ลิ้มกอเหนี่ยวก็เล่าความประสงค์ที่ได้ติดตามมาในครั้งนี้ว่า พี่ได้ทอดทิ้งมารดาและน้องสาวจากบ้านมาอยู่แดนไกลเสียเช่นนี้หาควรไม่แม้นพี่กลับไปอยู่บ้านเดิมก็พอทำกินเป็นสุขได้อีก ทั้งทุกคนจะได้พร้อมหน้าอยู่ใกล้ชิดมารดาก่อนที่ท่านจะหาบุญไม่แล้ว แต่ลิ้มเต้าเคียนคิดตรึกตรองแล้วว่า ถ้าหากกลับไปในขณะนี้ก็เท่ากับหาความยุ่งยากลำบากใจให้กับตนเอง เพราะทางราชการเมืองจีนยังไม่ประกาศอภัยโทษแก่ตนและฐานะความเป็นอยู่ของตนทางนี้ ก็มีความสมบูรณ์พูนสุข ไม่ต้องระหกระเหินพเนจรอีกต่อไป จึงว่าแก่น้องสาวว่า พี่นั้นใช่จะเป็นผู้คิดเนรคุณทอดทิ้งมารดาและน้องสาวก็หาไม่ เพราะเหตุที่ได้ถูกทางราชการเมืองจีนตีตรากล่าวโทษว่า เป็นโจรสลัดอัปยศยิ่ง

นัก จำต้องพลัดพรากหนีมาพึ่งพาอาศัยอยู่ที่นี่ จนไม่มีโอกาสกลับไปทดแทนคุณมารดาได้ อีกทั้งพี่อยู่ทางนี้ก็มีภารกิจมากมายเพราะที่ได้อาสาท่านเจ้าเมืองก่อสร้างมัสยิด จึงมิอาจรับคำคิดจะกลับไปพร้อมกับน้องขณะนี้ได้ โปรดอภัยให้กับพี่เถิด ว่าแล้วลิ้มเต้าเคียนก็จัดแจงสิ่งของมีค่าเป็นอันมาก เพื่อให้นำกลับไปฝากมารดาและญาติพี่น้อง ลิ้มกอเหนี่ยวจึงขอพักอยู่ที่ปัตตานีชั่วคราว และคิดที่จะหาโอกาสอ้อนวอนพี่ชายกลับไปเมืองจีนต่อไป

ขณะนั้นเจ้าเมืองปัตตานีได้ถึงแก่อนิจกรรมด้วยความชรา ไม่มีบุตรที่จะยกขึ้นให้ครองสืบไป พวกศรีตวันกรมการจึงปรึกษาหารือกันว่าจะเลือกบุตรพระญาติวงศ์องค์ใดที่จะยกให้เป็นเจ้าเมืองแต่ยังไม่ทันจะจัดแจง เหตุการณ์ร้ายแรงที่ไม่คาดฝันก็อุบัติขึ้น คือเกิดกบฏแย่งชิงอำนาจเป็นใหญ่ถึงกับรบพุ่งนองเลือดระหว่างพระญาติวงศ์ของเจ้าเมือง พวกกบฏนั้นได้เตรียมการไว้ล่วงหน้า ผิดกับฝ่ายเจ้าเมืองที่ไม่ระวังมาก่อน จึงมิอาจต่อต้านป้องกันได้ทันท่วงที ลิ้มเต้าเคียนกับเหล่าทหารผู้ภักดีได้ต่อสู้กับพวกกบฏเป็นสามารถ ลิ้มกอเหนี่ยวประสบเหตุการณ์เข้าเช่นนี้ ด้วยความเป็นห่วงพี่ชายจะได้รับอันตรายจึงได้เสี่ยงชีวิตเข้าช่วยพี่ชายรบรุกกับพวกกบฏอย่างห้าวหาญ จนพวกกบฏแตกพ่ายถอยหนีไป ความเก่งกาจสามารถของลิ้มกอเหนี่ยวเป็นที่กล่าวขวัญทั่วเมืองปัตตานี เมื่อลิ้มกอเหนี่ยวเห็นเมืองปัตตานีมี

เหตุการณ์ยุ่งยากเช่นนี้ จึงได้รบเร้าพี่ชายกลับเมืองจีนเสียโดยเร็ว ตามตำนานกล่าวว่า ลิ้มเต้าเคียนได้ปฏิเสธต่อคำขอร้องของน้องสาว ลิ้มกอเหนี่ยวมีแต่ความโทรมนัสเป็นทวีคูณ จึงได้กระทำอัตวินิบาตกรรมโดยผูกคอตายใต้ต้นมะม่วงหิมพานต์ ฝ่ายลิ้มเต้าเคียนทราบข่าวเช่นนั้นจึงมีความโศกสลดอย่างยิ่ง จึงพร้อมกันจัดการปลงศพตามประเพณีอย่างสมเกียรติ ทำเป็นฮวงซุ้ยปรากฏมาจนทุกวันนี้ คือที่หมู่บ้านกรือเซะ ตำบลตันหยงลูโละ อำเภอเมืองปัตตานี ส่วนผู้ที่ติดตามมากับลิ้มกอเหนี่ยวในครั้งนั้นก็ไม่คิดจะกลับไปเมืองจีนอีก มีแต่นายท้ายเรือของลิ้มกอเหนี่ยว ชื่อ จูกัง ผู้ใจเด็ด ได้ตั้งคำสัตย์ปฏิญานไว้ว่า ตราบใดที่ลิ้มเต้าเคียนไม่ยอมตามตนกลับไป ตนก็จะขออยู่เฝ้าเรือจนกว่าจะสิ้นชีวิต ภายหลังเรือจม จูกังก็ตายพร้อมกับเรือลำนั้นตามที่ได้ตั้งคำสัตย์ไว้ ปัจจุบันในศาลเจ้ายังมีแผ่นป้ายจารึกนามของจูกังไว้สักการะบูชาตามตำนานกล่าวว่า เรือสำเภาที่ลิ้มกอเหนี่ยวนำมามีอยู่เก้าลำ เมื่อขาดการดูแลเรือได้จมน้ำทะเลหมดเหลือแต่เสากระโดงซึ่งทำด้วยต้นสนเก้าต้น เลยเรียกสถานที่ตรงนั้นว่า รูสะมิแล หรือสนเก้าต้น บางตำนานก็ว่า เหตุที่มีชื่อเช่นนี้เพราะผู้ที่ติดตามมากับลิ้มกอเหนี่ยวในครั้งนั้นได้ล้มป่วยตายไปเก้าคน ฝังศพไว้ที่นั่น โดยตัดต้นสนปักไว้ทำเป็นเครื่องหมาย

ครั้นปราบกบฏราบคาบสงบลงแล้ว ศรีตวันกรมการผู้ใหญ่

จึงประชุมเลือกผู้ครองเมือง ต่อไปสุดท้ายที่จะประชุมตกลงพร้อมใจกันเลือกบุตรีของเจ้าเมืองเป็นนางพญาครองเมืองสืบไป ระหว่างนางพญาครองเมือง ได้ทำนุบำรุงบ้านเมืองอาณาประชาราษฎร์อยู่เย็นเป็นสุข นางพญาได้มอบหมายให้ลิ้มเต้าเคี่ยนเป็นนายช่างควบคุมการก่อสร้างมัสยิดต่อไป โดยเป็นมัสยิดก่อด้วยอิฐมีจำนวนสามห้อง และมีเฉลียงรอบกว้างสองวายาวห้าวา ฝาผนังเฉลียงมีลักษณะโค้งทั้งสี่ด้าน พื้นเฉลียงสูง 2 ศอก ขณะสร้างถึงคานบนและจะสร้างโดมก็ปรากฏการณ์ขึ้นที่มัสยิดได้ถูกอัสนีบาตทำลายเสียหายถึงสามครั้ง สร้างความมหัศจรรย์ปลาดใจให้ลิ้มเต้าเคี่ยน จึงคิดว่าชรอยตนมีความอกตัญญูมิได้รู้คุณมารดาและทำให้น้องสาวต้องติดตามมาเสียชีวิตด้วย เทพยดาฟ้าดินจึงได้ลงโทษแก่ตน ลิ้มเต้าเคี่ยนจึงล้มเลิกที่คิดสร้างอีกต่อไป มัสยิดจึงค้างคาสร้างไม่สำเร็จตราบจนทุกวันนี้ (เมื่อคราวสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ. 2525 ทางกรมศิลป์ได้ทำการบูรณะปฏิสังขรณ์ใหม่) ต่อมาลิ้มเต้าเคี่ยนหล่อปืนใหญ่ขึ้นถวายนางพญาไว้สำหรับเมือง ปืนที่หล่อมีสามกระบอก ชื่อปืนนางพญาตานี ยาว 3 วา 1 ศอก 1 คืบ 2 นิ้วกึ่ง กระสุน 11 นิ้ว (ปัจจุบันตั้งอยู่หน้ากระทรวงกลาโหม ซึ่งนำไปเมื่อครั้งรัชสมัยรัชกาลที่ 1 พ.ศ. 2328 อีกกระบอกหนึ่งได้ตกเสียที่ปากน้ำปัตตานี) ชื่อปืนศรีนัครี และปืนมหาหล่าลอ เมื่อหล่อปืนเสร็จเรียบร้อยจึงประจุดินปืนทำการทดลอง มีอยู่กระบอก

หนึ่งจุดชนวนแล้วไม่ลั่น แม้จะพยายามอยู่หลายครั้งก็ไม่สำเร็จ ลิ้มเต้าเคียนเห็นเป็นอัศจรรย์ จึงได้ลงมือจุดเอง ปรากฏว่าปืนแตกระเบิดถูกตัวลิ้มเต้าเคียนถึงกับสิ้นบุญวาสนาไปแต่บัดนั้น ปัจจุบันที่หมู่บ้านกรือเซะห่างจากมัสยิดโบราณไปทางทิศตะวันออก ยังมีสถานที่หล่อปืนดังกล่าว ส่วนที่ฝังศพของลิ้มเต้าเคียนบางท่านกล่าวว่าอยู่ที่สุสานเก่า กูโบตันหยงลูโละ

ต่อมาเล่ากันว่า ลิ้มกอเหนี่ยวได้สำแดงปรากฏอันศักดิ์สิทธิ์เป็นที่ประจักษ์แก่ชาวเรือ และประชาชนผู้สัญจรไปมาในแถบถิ่นนั้นเสมอ จนเป็นที่เลื่องลือกันทั่วไป

กิตติศัพท์อภินิหารของลิ้มกอเหนี่ยวเป็นเหตุให้ประชาชน ผู้เลื่อมใสสละทุนทรัพย์สร้างศาลขึ้นที่หมู่บ้านกรือเซะ และสร้างรูปจำลองลิ้มกอเหนี่ยวเพื่อไว้สักการะบูชา โดยทำพิธีอัญเชิญวิญญาณของลิ้มกอเหนี่ยวมาสิงสถิตในรูปจำลองนั้น พร้อมกับขนานนามว่า "เจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว" ปรากฏว่ามีผู้คนหลั่งไหลไปกราบไหว้กันมากมาย บ้างก็มีเรื่องเดือดร้อนไปบนบานให้เจ้าแม่ช่วยเหลือ บ้างกราบไหว้ขอให้ทำมาค้าขายเจริญ เมื่อบนบานแล้วต่างก็บังเกิดผลตามความปรารถนาทุกคน จึงทำให้ความศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยวยิ่งแผ่ไพศาลออกไปยังเมืองอื่น ๆ

ต่อมา พระจีนคณานุรักษ์ (ตันจูลาย ต้นสกุลคณานุรักษ์) ซึ่งเป็นหัวหน้าชาวจีนในปัตตานีขณะนั้น ได้ประจักษ์ว่าเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยวนั้นเป็นที่เคารพสักการะของคนทั่วไป และเห็นว่าศาลที่ประดิษฐานองค์เจ้าแม่อยู่ที่หมู่บ้านกรือเซะห่างไกลจากตัวเมือง ไม่สะดวกแก่การประกอบพิธีต่าง ๆ จึงได้ทำการบูรณะศาลเจ้าซูก๋ง ที่ตั้งอยู่ในปัตตานีเสียใหม่ (เดิมเป็นศาลเจ้า ประดิษฐานของพระหมอท่านมีนามฉายาว่า เซ็งจุ้ยโจ๊วซูก๋ง มีนามสกุลว่า อ๋อง เดิมท่านเป็นแพทย์ เป็นชาวเมืองโพฉาง แขวงมณฑลฮกเกี้ยน ประวัติกฤษดาภินิหาร ของท่านมีมากแต่ยังไม่ได้แปลไว้ ณ ที่นี้) และได้อัญเชิญองค์เจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยวมาประดิษฐานไว้ ณ ศาลเจ้าแม่แห่งใหม่นี้ ภายหลังมีชื่อเรียกว่า "ศาลเจ้าเล่งจูเกียง" (ศาลเทพเจ้าแห่งความเมตตา) หรือชื่อสามัญที่ชาวบ้านเรียกว่า "ศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว"

วันสำคัญของทางศาลเจ้าก็คือ งานสมโภชฉลองเจ้าแม่ จัดขึ้น 15 ค่ำ เดือนอ้าย ตามจันทรคติจีนทุกปี คือหลังจากวันตรุษจีน 14 วันตรงกับจันทรคติของไทยราววันเพ็ญเดือน 3 งานสมโภชนี้กระทำกันอย่างมโหฬารมาก จัดเตรียมงานกันก็หลายวัน พิธีสมโภชจะเริ่มแต่เช้าตรู่ประมาณ 6 นาฬิกา โดยจะมีการอัญเชิญองค์เจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว องค์ประธานพระหมอ พร้อมด้วยพระหลายองค์

ที่ประดิษฐานอยู่ในศาลเจ้า โดยแห่แหนไปตามถนนต่างๆ รอบเมือง พร้อมกับมีการเชิดสิงโต แห่ธงทิว คณะดนตรีบรรเลงตลอดทาง ส่วนประชาชนก็จะเดินตามขบวนเป็นทิวแถว บ้านช่องสองฟากถนนก็จะมีผู้เลื่อมใสศรัทธาจัดโต๊ะบูชา จุดธูปกราบไหว้ ส่วนผู้ที่หามเกี้ยวที่ประทับของเจ้าแม่ และองค์อื่น ๆ ปรากฏว่ามีผู้แย่งกันหาม ถือว่าได้บุญเป็นพิเศษ เมื่อขบวนแห่ไปเชิงสะพานเดชานุชิต ก็จะมีพิธี ลุยน้ำ ข้ามคลอง เพื่อระลึกถึงเจ้าแม่ในอดีตที่ได้ข้ามน้ำข้ามทะเลด้วยความยากลำบาก ตามหาพี่ชายถึงเมืองปัตตานี เมื่อแห่รอบเมืองแล้ว ก็จะย้อนกลับไปทำพิธีลุยไฟที่ลานกว้างหน้าศาลเจ้า ซึ่งปัจจุบันได้สร้างอัฒจันทร์ให้ผู้ชมนั่งชมได้สะดวก พิธีลุยไฟนี้ได้สร้างความตื่นเต้นและฉงนฉงายต่อผู้ชมมาก กลางคืนก็มีมหรสพฉลองตลอดงาน เช่น งิ้ว รำวง มโนห์รา และภาพยนตร์เป็นต้น

ในสมัยก่อนนั้น ยังมีพิธีอย่างหนึ่งคือ คนทรงจะทำพิธีเอามีดเฉือนลิ้นของตัวเองแล้วเอาเลือดเขียนยันต์ที่หน้าผากของคนที่หามเกี้ยวเจ้าแม่ แล้วให้คนหามเกี้ยวเดินไปบนมีดดาบอันคมกริบขนาดโกนขนอ่อนขาดกระจุยไป โดยไม่เป็นอันตรายแต่อย่างใด แต่ภายหลังได้ถูกทางราชการบ้านเมืองฝ่ายปกครอง ออกคำสั่งห้ามพิธีอันหวาดเสียวนี้เสีย คงมีแต่พิธีลุยไฟเท่านั้นที่ยังคงกระทำมาจนทุกวันนี้.

ประวัติต้นสกุลลิ้ม

เคียม ลังลิทธิเสถียร

เนื่องจากเจ้าแม่มีนามสกุลลิ้ม (บางแห่งเขียนเป็นลิ่ม) จึงใคร่ขอนำประวัติของต้นสกุลลิ้มมากล่าวย่อไว้ด้วยดังนี้

ครั้งสมัยราชวงศ์ซาง มีกษัตริย์สืบราชสันติวงศ์ติดต่อกันมาจนถึงรัชกาลที่ 31 ซึ่งเป็นรัชสมัยของพระเจ้าติวอ๋อง (ปี 579 ก่อน พ.ศ.) พระเจ้าติวอ๋องเป็นกษัตริย์ที่มีพระทัยโหดเหี้ยมมาก ทรงลุ่มหลงเสน่ห์พระสนมเอกชื่อ ทังกี ไม่เอาพระทัยใส่ต่อกิจราชแผ่นดิน ได้ทรงกระทำทารุณต่อขุนนางข้าราชการตงฉิน ซึ่งพยายามทูลทักท้วงขัดขวางการกระทำของพระองค์แม้แต่พระปิตุลาชื่อ ปี่กัน ซึ่งบังอาจห้ามปรามการแสวงหาความสำราญของพระองค์ ก็ทรงลงพระราชอาญาถึงแก่ชีวิต ฝ่ายภรรยาปี่กันนางฮูหยินกำลังมีครรภ์ ต้องหลบภัยหนีไปซ่อนอยู่ในดงป่าไม้ใกล้ฝั่งแม่น้ำฉี ในมณฑลโหหนาน ครั้นได้ฤกษ์นางฮูหยินก็คลอดบุตรเป็นชาย นางได้ตั้งชื่อบุตรว่า "เกี๋ยง" หมายถึงมีความเข้มแข็ง โดยย่อมาจากคำว่า "แน่วแน่ในความซื่อสัตย์บริสุทธิ์" เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่สามี และถือสถานที่หลบภัยของนางตั้งเป็นนามสกุลว่า "ลิ้ม" หมายถึงวงศ์ไพร ต่อมาลิ้มเกี๋ยงเข้ารับราชการ ในรัชสมัยของพระเจ้าบู๊อ๋องปฐมกษัตริย์ราชวงศ์โจว ชาวสกุลลิ้มจึงถือลิ้มเกี๋ยงผู้สืบเชื้อสายแห่งขุนนางตงฉินเป็นต้นสกุลลิ้ม

ชาวปัตตานีกับความศรัทธา เจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว

ประพนธ์ เรืองณรงค์ ผู้สัมภาษณ์

ข้อเขียนต่อไปนี้เป็นบทสัมภาษณ์ของ ชาวปัตตานีที่แสดงออกซึ่งความนับถือเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว อันเป็นข้อยืนยันให้เห็นว่าชาวปัตตานีไม่ว่าจะเป็นไทยพุทธและไทยมุสลิมเชื้อสายจีน คงมีความศรัทธาต่อเจ้าแม่ดังบรรพบุรุษเคยปฏิบัติมา ผู้สำภาษณ์จะนำมาเสนอผู้อ่านให้เห็นแง่มุมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อและพิธีกรรม

สมเด็จ ฯ เสด็จเป็นส่วนพระองค์

นายสาทร กาญจนชั้ม อายุ 37 ปี ผู้จัดการบริษัทศูนย์ยาคูลท์ ปัตตานี ได้เล่าว่า "เมื่อปี 2521 สมเด็จพระบรมราชินีนาถเสด็จมาที่ศาลเจ้าเพื่อทรงนมัสการเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยวเป็นการส่วนพระองค์ พวกผมคือคณะกรรมการศาลเจ้าไม่ทราบล่วงหน้าเลยครับ เพราะว่าก่อนหน้านี้พระองค์เสด็จมาก่อนแล้ว วันนั้นเสด็จถึงเวลาประมาณหนึ่งทุ่ม และทรงมอบเงินให้ศาลเจ้า จำนวน 3,000 บาท โดยเฉพาะกระบอกและไม้เซียมซีที่สมเด็จทรงใช้เสี่ยงทายนั้นกรรมการศาลเจ้าได้เก็บไว้ในตู้เป็นพิเศษ ถือเป็นอนุสรณ์สำคัญอย่างหนึ่ง"

รอดตายและเจ้าแม่ช่วยในการสร้างตัว

นายสาทรเล่าถึงประสบการณ์ตรงของเขาต่อไปว่า "ผมมีความศรัทธาเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยวมาก วันใดผมมีความลังเลใจ ตัดสินใจไม่เด็ดขาด ต้องขอให้เจ้าแม่ช่วยชี้ทางให้ บางครั้งเป็นลักษณะการให้ฝัน บางครั้งเสี่ยงทายด้วยการทอดเบี้ย เอาละครับผมจะเล่าให้ฟังเกี่ยวกับเรื่องที่ผมไม่เคยลืม เรื่องแรกเกิดขึ้นหลายปีแล้ว ตอนนั้นมีคนที่ผมรู้จักดี ชื่อนายไฮ้ พ่อค้าผัดก๋วยเตี๋ยวมีชื่อของจังหวัดปัตตานี เขาชวนผมไปเที่ยวหาดใหญ่ โดยรถคันใหญ่จุคนได้ถึง 40 – 50 คน แต่วันนั้นเหมือนกับเจ้าแม่ดลใจผมเลยงดไป คุณเชื่อไหมครับถ้าผมไปหาดใหญ่วันนั้นก็ไม่มีชีวิตรอดจนวันนี้ เพราะว่านายไฮ้และผู้โดยสาร 40 – 50 คนตายเกลี้ยงเหลือเด็กรอดชีวิต 1 คน เนื่องจากรถไปตกเหวตรงอำเภอนาทวี ซึ่งเป็นข่าวใหญ่ในรอบปีทีเดียว

ถัดมาเป็นเรื่องเกี่ยวกับการสร้างตัวผมเอง คือสมัยผมเริ่มเป็นหนุ่มมุมานะที่จะทำมาหากินโดยใช้ทุนเองขายน้ำชากาแฟที่บ้าน ตรงถนนปัตตานีภิรมย์ วันหนึ่งผมรู้สึกปวดหัวและนอนหลับไปก็ฝันว่า ได้พบเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว ผมได้อ้อนวอนให้ท่านช่วยเหลือ แต่ท่านบอกว่าช่วยไม่ได้หรอกลูกเอ๋ย วันต่อมาก็เกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดคือ ไฟไหม้ตลาดปัตตานี ผมรีบวิ่งไปช่วยบ้านญาติตรงถนนปรีดาแต่ปรากฏว่าไฟไหม้ตรงบ้านผมด้วย ในที่สุดผมหมดตัว

ไม่ทราบจะตัดสินใจอย่างไร จะไปรับจ้างทำงานบริษัทในปัตตานีก็คงไม่ยากนัก แต่ผมยังลังเลใจที่ทำงานเป็นของตัวเองดังที่เคยทำ ผมเลยไปทอดเบี้ยเสี่ยงทาย เพื่อให้เจ้าแม่ตัดสิน ปรากฏว่าเบี้ยออกมาในรูปคว่ำอันหงายอันแสดงว่าเจ้าแม่ ตัดสินให้ผมสร้างตัวเองใหม่ แต่ผมก็สงสัยตัวเองอยู่เหมือนกันว่าจะเอาทุน มาจากไหน ? เทศบาลจะอนุญาตให้สร้างบ้านตรงที่ไฟไหม้หรือเปล่า ?

เมื่อผมไปถามนายกเทศมนตรี นายเจริญ สุวรรณมงคล สมัยนั้นก็ได้ รับการปฏิเสธอ้างว่าผิดเทศบัญญัติ ผมเลยตัดสินใจกลับมาทอดเบี้ยเสี่ยงทาย อีกครั้ง ปรากฏว่าได้ผลเช่นเดิมอีกจึงตัดสินใจไปพบท่านนายกเจริญอีกครั้ง วันนั้นผมพบนายกกำลังเดินลงบันไดสำนักงานจะไปกินข้าวเที่ยง ผมเลยบอก เรื่องธุระทันทีแต่นายกเจริญก็คงปฏิเสธอีกคือ เลี่ยงตอบว่าให้ผมไปถามนายช่าง เทศบาลดูซิ ผมเลยไปตามคำแนะนำ และได้รับคำถามจากนายช่างว่า จะ สร้างแบบไหน ผมตอบทันทีว่าจะทำชั่วคราว หลังคาแบบเพิงหมาแหงน ทุนรอนไม่มีหรอกครับจะใช้ไม้และสังกะสีที่รอยไฟไหม้ พอที่จะขายน้ำชา หาเงินเท่านั้น นายช่างเทศบาลก็ตกลง ในที่สุดผมก็เห็นทางเดินของผมโดย เจ้าแม่เป็นผู้นำทาง เชื่อไหมครับผมค้าขายดีมาก จนร้านใหญ่ ๆ สู้ผมไม่ได้เลย เมื่อผมมีทุนมากขึ้นเลยได้ซื้อที่ดินและสร้างร้านใหม่ จนในที่สุดเมื่อ 4 – 5 ปี มานี้ พี่ชายผมแนะนำให้ขายเครื่องดื่มยาคูลท์ก็ได้รับผลสำเร็จจนบัดนี้ นี่แหละ ครับเรื่องที่ผมไม่เคยลืมและยิ่งมีความศรัทธาต่อเจ้าแม่ วันใดถ้าผมรู้สึกเซ็งไม่ ปลอดโปร่งใจ ผมจะแวะมาที่โรงพระเพื่อไหว้เจ้าแม่ในที่สุดผมก็มีความสงบ และสบายใจตามเดิม

สอบได้แต่ไปนิพพาน

นายวิชัย พิพัฒนานุกฤษ อายุ 50 ปี อาจารย์แผนกวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ฯ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้เล่าว่า "เจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว ชื่ออะไรนั้นผมไม่ทราบครับ แต่คำว่ากอเหนี่ยวหมายถึงนายหญิงเท่านั้น เอาละครับผมจะเล่าเรื่องที่เกิดกับภรรยาผมให้ฟัง ภรรยาผมเป็นครูครั้งหนึ่งเคยบนไว้ว่าถ้าสอบเรียนต่อ กศ.บ. ได้ จะถวายหัวหมูเซ่นเจ้าแม่ แต่เมื่อสอบได้และไปเรียนต่อจนกระทั่งสำเร็จการศึกษา ภรรยาผมก็ลืมแก้บน ในที่สุดคืนหนึ่งภรรยาผมก็ฝันเห็นเจ้าแม่จึงนึกขึ้นได้ วันต่อมาจึงทำพิธีแก้บน อีกเรื่องหนึ่งภรรยาผมจะเดินทางไปศึกษาที่ต่างประเทศก็ไปเซียมซีที่ศาลเจ้าแม่ ผมยอมรับว่าใบเซียมซีเจ้าแม่ศักดิ์สิทธิ์มากภรรยาผมเสี่ยงได้ใบที่บอกว่าดีเลิศจนกระทั่งถึงนิพพาน ต่อมาผลการสอบก็ปรากฏว่าภรรยาผมสอบข้อเขียนได้ แต่เมื่อไปตรวจร่างกายปรากฏว่าลิ้นหัวใจรั่ว และแล้วเธอก็ไปนิพพานจากผมไปในที่สุด"

แก้บนกันด้วยสิ่งของต่าง ๆ

นางเพลินจิต วรรณวณิชย์ อายุ 39 ปี คนทำความสะอาดศาลเล่งจูเกียงอันเป็นที่ประทับของเจ้าแม่ นางเพลินจิตได้เล่าประสบการณ์ว่า "ฉันเห็นมาบนบานทั้งใกล้ทั้งไกลเป็นประจำ มีการบนบานกันต่าง ๆ นานา ส่วนมากสำเร็จผลไปด้วยดี อย่างไม่นานมานี้ผู้หญิงมาจากสตูล ลูกไม่สบายจนถึงขั้นเรื้อรัง เลยมาบนบานกับเจ้าแม่ว่าถ้าลูกหายป่วยแล้วจะถวายสร้อยทอง ในที่สุดก็ได้ถวายของตามที่บนบาน"

รายต่อมาเป็นชาวกรุงเทพ ฯ โดนขโมยรถยนตร์ มาบนเจ้าแม่ให้ช่วยเหลือ ถ้าสำเร็จแล้วจะถวายลูกประทัด 100 กล่อง ในที่สุดก็พบรถยนตร์ที่ทางแยกอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา แม้แต่ชาวไทยมุสลิมก็ยังมาบนบานเจ้าแม่ เมื่อไม่นานมานี้ สัสดีอำเภอเบตง จังหวัดยะลา เป็นไทยมุสลิมบนบานเจ้าแม่ให้สำเร็จในหน้าที่การงานเลยแก้บนด้วยลูกประทัด

บางคนที่บนบานกันครั้งใหญ่ เช่นรับมโนราหรืองิ้วมาเล่นถวาย เข้าใจว่าเจ้าแม่คงชอบดูโนราและงิ้ว บางคนสมทบทุนเอาไว้รับโนราหรืองิ้วในงานสมโภชเจ้าแม่ในวันสิบห้าค่ำเดือนสาม

ทอดเบี้ยเสี่ยงทาย

นางสาโรช จินดาประเสริฐ อายุ 68 ปี อยู่บ้านเลขที่ 205 ถนนปัตตานีภิรมย์ ได้เล่าว่า "เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยจะบนเจ้าแม่ให้ช่วย บางครั้งจะบนด้วยสมทบทุนทำบุญเล่นโนราถวาย เพราะฉะนั้นเวลางานสมโภชเจ้าแม่จะมีโนราหรืองิ้วเล่นเป็นสิบ ๆ คืน เพราะมีคนสบทบทุนกันมากรายจนกระทั่งทางโรงพระไม่ต้องจ่ายค่าจ้างโนราหรืองิ้วเลย

การทอดเบี้ยเสี่ยงทายก็มีคนนิยมมาก โดยเชื่อถือกันว่าเจ้าแม่จะเป็นผู้ชี้บอกให้ทราบว่าจะมีผลหรือไม่ในสิ่งที่ประสงค์ คือถ้าทอดเบี้ยออกมาลักษณะคว่ำอันหงายอัน แสดงว่าสำเร็จผล แต่ถ้าคว่ำหรือหงายทั้งคู่เชื่อว่าไม่ดีและไม่ได้ผล

ขบวนแห่เจ้าแม่

นายวีระ ทับทิมทอง อายุ 32 ปี อยู่บ้านเลขที่ 38 ถนนอาเนาะรู อาชีพช่างทาสี และนายมานพ นิวัฒน์การ อายุ 32 ปี อยู่บ้านเลขที่ 36 ถนนอาเนาะรู อาชีพชาวประมง ได้ร่วมวงสนทนาเกี่ยวกับขบวนแห่เจ้าแม่ได้อย่างละเอียดเพราะทุกปีทั้งสองหนุ่มได้ร่วมอัญเชิญองค์พระ ส่วนนายมานพทำหน้าที่ถือพั่นปลาศักดิ์สิทธิ์เขาเล่าว่า "ผมทำหน้าที่ช่วยเหลือขบวนแห่เจ้าแม่มาหลายปีแล้วครับ ตั้งแต่ทำหน้าที่ถือธงหามองค์พระ จนกระทั่งถือพั่นปลา

ศักดิ์สิทธิ์นำหน้าขบวน พูดถึงพ้นปลาที่ว่านี้เป็นพ้นปลาอันใหญ่ มีมาตั้งแต่โบราณ เข้าใจกันว่าเป็นของพระหมอ ถ้าผู้ใดเข้าไปในโรงพระก็จะเห็นพ้นปลาประดิษฐานไว้ตรงที่วางของโบราณ อยู่ในที่สูงมองเห็นถนัด พ้นปลานี้ผมเคยได้ยินว่าเป็นของแก้อาถรรพณ์ได้ด้วยครับ"

จากนั้นชาวปัตตานีทั้งสองได้ผลัดกันเล่าเรื่องน่าสนใจดังต่อไปนี้

"ขบวนแห่จะเริ่มต้นตั้งแต่คนถือพ้นปลาศักดิ์สิทธิ์ ถัดมามีของโบราณ เช่น ธง ขวาน ลูกเบี้ย และไม้หลักสั้น ๆ ล้วนเป็นของ พระหมอ ไม้หลักที่ว่านี้ถือว่าเป็นไม้หลักศักดิ์สิทธิ์ ป้องกันอาถรรพณ์และภัยพิบัติได้ คนที่หามรูปพระหมอหรือคนที่ทรงวิญญาณพระหมอ จะเดินไปกำหนดชี้ให้คนปักไว้ตรงที่ต่าง ๆ ถัดจากพระหมอก็เป็นคนหามรูปปั้นเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว ถัดมาเป็นเจ้าแม่กวนอิม เจ้าแม่ทับทิม น้องพระหมอ น้องเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว และพระองค์อื่น ๆ เช่น เจ้าที่แปะกง และเจ้าพ่อกวนอู ลำดับขบวนแห่นั้นไม่ใช่จะแน่นอนทุกปีไปนะครับ แต่ที่แน่ ๆ คือองค์พระหมอและเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยวจะอยู่ตอนต้นขบวน

พูดถึงคนหามองค์พระต่าง ๆ นั้นไม่ใช่ว่าใครจะหามกันได้ง่าย ๆ หรอกครับ เขาจะมีการทอดเบี้ยถามเจ้าแม่ว่าจะได้หรือไม่ได้ ถ้าเบี้ยคว่ำอัน

หงายอันเจ้าแม่ก็อนุญาต ถ้าหงายหรือคว่ำทั้งคู่เจ้าแม่ไม่ยินยอม ผู้ที่หามองค์พระนั้นมีจำนวนไม่น้อยนะครับ องค์หนึ่งใช้คน 4 คนและสำรองไว้อีกองค์ละ 4 คน แต่ละคนจะได้รับแจกผ้ายันต์สีแดงของเจ้าแม่ โดยมัดที่ข้อมือไว้เป็นสำคัญ

สมมุติว่าพรุ่งนี้เป็นวันแห่เจ้าแม่ พวกหามองค์พระทั้งหลายก็จะเข้าไปอยู่ในโรงพระตั้งแต่เที่ยงคืนทีเดียวครับ เสียงกลองเสียงม้าล่อจะตีให้จังหวะตั้งแต่เที่ยงคืนยันสว่าง พวกเราไม่ต้องนอนกันหรอกครับต่างลุกเต้นอย่างไม่เหน็ดเหนื่อย พอรุ่งเช้าก่อนเคลื่อนขบวนแห่ไปตามถนนต่าง ๆ พวกเราก็เต้นออกมานอกโรงพระและเต้นไปตามโรงงิ้ว โรงโนราที่ร่วมแสดงงานเจ้าแม่

จากนั้นขบวนแห่ก็จะเคลื่อนไปตามถนนต่าง ๆ ในตลาดปัตตานีตามเส้นทางจะมีชาวปัตตานีและชาวจังหวัดใกล้ไกล มาชมและนมัสการเจ้าแม่กันอย่างมืดฟ้ามัวดิน ความสวยงามของเสื้อผ้าและไม่ว่าจะเป็นขบวนสิงห์โตของคณะเจ้าแม่ตลอดจนถึงความสวยงามของ ขบวนแห่งธงแห่ป้ายและหาบกระเช้าดอกไม้ของบรรดาหญิงสาวที่สมาคมมูลนิธิทงเต็กเซี่ยงตึ๊งและสมาคมฌาปนกิจจังหวัดปัตตานีเป็นผู้จัดขบวนเหล่านี้เข้าสมทบด้วยยิ่งทำให้น่าดูอย่างบอกไม่ถูกนะครับ

เมื่อขบวนแห่เจ้าแม่มาถึงแม่น้ำปัตตานีตรงเชิงสะพานเดชาฯ ผู้หามองค์พระจะลงไปในน้ำ เล่นน้ำและข้ามฟากไป–กลับ จากนั้นขบวนจะเคลื่อนไปตามถนนปัตตานีภิรมย์ ไปออกตรงวังเก่าจะบังติกอ แล้วเลี้ยวกลับมาตามถนนยะรัง ถนนฤาดี แล้วกลับเข้าถนนปัตตานีภิรมย์ ถนนอาเนาะรู จนมาถึงหน้าโรงพระ จากนั้นก็มีพิธีลุยไฟ โดยเฉพาะผู้ที่ลุยไฟนั้นต้องมีอะไรพิเศษพอสมควรมิฉะนั้นแล้วจะเป็นอันตราย อย่างผมนี้ต้องทำใจให้มีสมาธิ ทำร่างกายและจิตใจให้สะอาด ส่วนคนลุยไฟสมัยก่อนเขาเล่าว่าต้องถือศีลกินเจเป็นอาทิตย์ทีเดียวครับ นอกจากพวกหามพระเป็นผู้ลุยไฟแล้วก็มีผู้แสดงงิ้วและโนราร่วมลุยไฟด้วย

ระหว่างที่พวกเราใช้บ่าหามคานหาบเจ้าแม่และองค์พระอื่นๆนั้นก็ไม่รู้สึกเจ็บบ่าเลย ทั้งที่ออกจะหนักและถูกกระแทกจากแรงเหวี่ยงตลอดเวลา แต่พองานเลิกแล้วพวกเราทุกคนต่างล้มตัวลงนอน ที่บริเวณหลังโรงพระกันอย่างสะบักสะบอมทีเดียวครับ อย่างไรก็ตามทุกครั้งเราไม่เคยปฏิเสธในพิธีนี้เลย เพราะนอกจากได้กุศลและยังรู้สึกว่ามีเกียรติ เพราะยังมีหนุ่มๆ ปัตตานีอีกจำนวนมากที่ต้องการเช่นนี้ บางครั้งถึงมีการย่อแย่งคานหาบกันอย่างอุตลุด

มีข้อสังเกตเกี่ยวกับวันแห่เจ้าแม่อีกอย่างหนึ่งคือ ถ้าปีใดมีฝนตกลงมาในวันแห่ ปีนั้นแสดงให้เห็นว่าเจ้าแม่ไม่พอใจจะมีอันเป็นไป อย่างปีที่ผ่านมาฝนตกลงมานิดหนึ่งก็มีเรื่องราวจากพวกหนุ่มๆ ที่มาจากหาดใหญ่ แต่ไม่รุนแรงนัก ส่วนใหญ่เมื่อถึงวันแห่เจ้าแม่ท้องฟ้าจะแจ่มใสเสมอครับ"

ยืมเงินเจ้าแม่

นายวีระ ทับทิมทอง ยังเล่าต่อไปอีกว่า "ในวันงานสมโภชเจ้าแม่จะมีเจ้าหน้าที่โรงพระ มาตั้งโต๊ะเปิดบริการให้ชาวบ้านยืมเงินเจ้าแม่ไปลงทุนทำมาหากิน ซึ่งถือว่าเป็นเงินก้นถุงที่จะต่อทุนทวีมากยิ่งขึ้น การยืมไปนั้นก็มิใช่ว่าจะยืมกันคนละมาก ๆ ยืมกันเพียง 10 บาท 20 บาท หรือ 100 บาทเป็นเงินก้นถุงอย่างที่ว่านะครับ เมื่อไปทำมาหากินได้ผลประโยชน์แล้วก็นำมาคืน ส่วนใหญ่ผู้นำมาคืนมักจะคืนเป็น 2 เท่าเสมอครับ"

ความเชื่อของชาวไทยมุสลิม

ผู้สัมภาษณ์พร้อมด้วย นายอนันต์ วัฒนานิกร อดีตศึกษาธิการอำเภอยะรัง และนายปัญญ์ ยวนแหล รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี และนายไพฑูรย์ มาศมินทร์ไชยนรา อาจารย์แผนกวิชาภาษามลายูภาควิชาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ฯ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้เดินทางไปที่หมู่บ้านกรือเซะ ตำบลตันหยงลูโละ ซึ่งอยู่ห่างจากตลาดปัตตานีประมาณ 5 – 6 กิโลเมตร สถานที่ดังกล่าวนี้เคยเป็นที่ตั้งเมืองปัตตานีสมัยอยุธยาปัจจุบันนี้มีชาวบ้านเป็นไทยมุสลิมเชื้อสายจีน เป็นจำนวนมาก ซึ่งเชื่อว่าเป็นลูกหลานเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว หรือชาวจีนที่มาปัตตานีสมัยครั้งกระโน้น

นายแวอาลี หะยีสอเอาะ อายุ 54 ปี ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 ต. ตันหยงลูโละ อ. เมือง ได้เล่าว่า "ชาวไทยมุสลิมเชื้อสายจีน ยังมีความเชื่อและศรัทธาต่อเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว เวลามีงานมงคล เช่น งานเข้าสุหนัด หรือมาโซะยาวีและแต่งงาน ก็จะต้องมีอาหารหวานคาว เซ่นสรวงบูชาเจ้าแม่ด้วย มิฉะนั้นจะเกิดเหตุเภทพาน เป็นต้นว่างานเข้าสุหนัดถ้าไม่ออกชื่อเจ้าแม่แล้วจะทำให้เลือดที่ขลิบอวัยวะเพศออกไม่หยุด หรือในพิธีแต่งงานถ้าไม่ให้ระลึกถึงเจ้าแม่จะทำให้ญาติมิตรในงานเป็นลมเสียสติ จะต้องขอขมาเจ้าแม่มิฉะนั้นแล้วจะมีอันเป็นไปอย่างน่าตกใจ

นอกจากงานพิธีมงคลดังกล่าวแล้ว บางคนก็ถือว่าถ้าเกิดเจ็บไข้ได้ป่วยก็จะต้องนำไปดูพิธีแห่เจ้าแม่ ผู้ป่วยนั้นก็จะหายเป็นปกติ บางรายที่ล้มเจ็บจนหมอหลวงรักษาไม่หาย เลยต้องเชิญบอมอหรือพ่อหมอมานั่งดูทางใน บอมอก็จะบอกให้ไปสักการะบูชาเจ้าแม่ จนคนป่วยก็หายดังเดิม

นอกจากนี้ยังมีเรื่องประหลาดอีกครับ เช่น ชาวบ้านที่ออกหาปลาไปนอนหลับพักผ่อนอยู่ตามชายฝั่ง เมื่อตื่นขึ้นมาก็ปรากฏกิริยาอาการ เหมือนวิญญาณเข้าทรง คือพูดภาษาจีนได้อย่างประหลาด ชาวบ้านแถบนี้มีความเชื่อว่าเจ้าแม่หรือทหารเจ้าแม่เข้าทรง เลยต้องทำพิธีขอขมาโทษ"

นางหะยีแวเยาะห์ อาลี อายุ 89 ปี อยู่ที่หมู่บ้านกรือเซะ ตำบลตันหยงลูโละ อ.เมือง ได้เล่าว่า "วันฮารีรายอทุกปี ลูกหลานเจ้าแม่ที่เป็นไทยมุสลิมจะไปเคารพเซ่นสรวงที่หลุมศพเจ้าแม่ และเมื่อมีพิธีแห่เจ้าแม่ในเดือนสาม ชาวไทยมุสลิมดังกล่าวจะไปดูขบวนแห่ถือว่าเป็นการสักการะบูชาระลึกถึงท่านทุกปี

เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยก็บนบานเจ้าแม่ เมื่อหายแล้วก็ทำขนมข้าวต้มพร้อมด้วยเงิน 4-5 บาทไปแก้บน อาจไปแก้บนที่หลุมศพหรือที่บ้านก็ได้เมื่อไม่นานมานี้ยายล้มเจ็บลงเลยภาวนาให้เจ้าแม่ช่วยให้หาย ปรากฏว่าคืนวันหนึ่งยายก็ฝันเห็นเจ้าแม่ หน้าตาผิวพรรณของท่านสวยมาก นุ่งผ้าถุงสีเขียวและสวมเสื้อแขนสั้นสีเหลือง ในฝันนั้นท่านและยายไม่ได้พูดจากันเลยและยายตื่นขึ้นมาจึงทำการสักการะบูชา ต่อมาอาการไข้ก็หายดังเดิม

นางแวยานะ เจะมะ อายุ 52 ปี อยู่ที่หมู่บ้านกรือเซะ ตำบลตันหยงลูโละ พูดถึงความเชื่อต่อเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยวว่า "เมื่อข้าวของมีค่าสูญหาย ชาวไทยมุสลิมเชื้อสายจีนยังมีการบนบานเจ้าแม่เพื่อให้ท่านช่วยเหลือ ปรากฏว่าได้ข้าวของกลับคืน ก็มีการทำบุญตามที่บนบานไว้

เมื่อไม่นานมานี้โต๊ะคอเต็บ เชื้อสายจีน ชื่อหะยีมะ อยู่แถวๆ นี้เอง เป็นไข้เรื้อรังรักษาไม่หาย ไปหาหมอที่ปัตตานีหลายครั้งอาการก็ยังเหมือนเดิม เลยมีคนบนบานเจ้าแม่ ส่วนโต๊ะคอเต็บเองไม่ได้บนบานเพราะท่านไม่เชื่อเรื่องเหล่านี้ แต่ตอนนี้ท่านเชื่อมากเพราะโรคที่เป็นหายอย่างปลิดทิ้ง

ยังมีเรื่องแปลกอีก คือไม่กี่ปีมานี้ ลูกสาวหะยีแวเยาะ ชื่อ อาซีซะกาเซ็ง ไปดูเขาแห่เจ้าแม่ เมื่อกลับมาถึงบ้านปรากฏว่าอาซีซะถูกเจ้าแม่เข้าทรงพูดภาษาจีนได้ทั้งที่ปกติเธอพูดภาษาจีนไม่เป็นเลย เมื่อเอาเป็ดไก่เซ่นไหว้ขอขมาเจ้าแม่แล้ว หลานหะยีแวเยาะก็หายดังปกติ"

ร.5 เสด็จศาลเจ้าซูกง

ประพจน์ ไกรสรยุทธ

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จประพาสแหลมมลายู เมื่อ ร.ศ. 119 ได้เสด็จขึ้นฝั่งเมืองปัตตานี กรมพระสมมตอมรพันธุ์ ทรงพระราชนิพนธ์เป็นจดหมายเหตุไว้ตอนหนึ่ง ซึ่งรัชกาลที่ห้าได้เสด็จไปที่ศาลเจ้าซูกง อันเป็นที่ประดิษฐานรูปปั้นเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว

"เสด็จพระราชดำเนินกลับมา ลงเรือพระที่นั่งล่องออกมาหยุดที่สะพานอันตั้งอยู่ที่ท่าตลาดจีน เสด็จขึ้นประพาสตามถนนตลาดจีน ถนนนี้มีปรำผ้าขาวดาด เหมือนกันกับถนนที่ไปบ้านพระยาตานี เสด็จไปถึงศาลเจ้าซูกงแล้ว เสด็จกลับมาทางเดิมลงประทับเรือพระที่นั่งมาออกปากอ่าว พ้นที่ตื้นแล้ว เรือกลไฟเล็กจูงต่อมาถึงเรือพระที่นั่งมหาจักรี บ่าย 3 โมงเศษ เวลา 10 ทุ่มออกเรือพระที่นั่งจากปากอ่าวปัตตานีต่อมา" ※

เจ้าซูกงคือใคร? เจ้าซูกง หรือจู๋กง หมายถึงอาจารย์ ชาวบ้านเรียก "พระหมอ" เดิมชื่อ เซ่งจุ้ย แซ่อ๋อง เป็นชาวจีนมณฑลฮกเกี้ยน เดิมท่านเป็นหมอรักษาโรค เดินทางมาอยู่ที่เกาะหมากหรือเกาะปีนังปัจจุบัน สมัยนั้นชาวพื้นเมืองบนเกาะยังนับถือศาสนาฮินดู และบูชางูหรือเทพเจ้านาคา โดยนำทารกไปสังเวยแก้บนทุกปี

※ สมมตอมรพันธุ์, กรมพระ, จดหมายเหตุ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จประพาสแหลมมลายู ร.ศ. 119 (กรุงเทพ ฯ : โรงพิมพ์พิพรรฒธนากร, 2467,) หน้า 85 – 86

พระหมอเห็นว่าเป็นเรื่องทารุณโหดร้าย จึงคิดวิธียุติความเชื่ออันนี้เพื่อช่วยชีวิตมนุษย์ จึงใช้ยาชนิดหนึ่งรมควันกำจัดเหล่างูพิษในป่า เพื่อให้ชาวบ้านประจักษ์ว่าอสรพิษไม่ใช่จะวิเศษไปกว่ามนุษย์ปุถุชน ด้วยความสามารถและคุณงามความดีของท่าน ชาวจีนจึงสร้างศาลแกะสลักไม้เป็นรูปท่านขึ้นบูชา แม้แต่ชาวจีนที่ปัตตานีสมัยนั้นคงทราบกิตติศัพท์ หรือเดินทางมาจากเกาะหมาก ได้แกะสลักรูปพระหมอและสร้างศาลไว้ด้วย สมัยรัชกาลที่ 5 นั้น หลวงจีนคณานุรักษ์ได้ทำพิธีอันเชิญรูปปั้นเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว จากฮวงซุ้ยกรือเซะมาประดิษฐานไว้ในศาลเจ้าซูกง เพื่อให้ชาวบ้านสักการะบูชาได้สะดวก ปัจจุบันศาลเจ้าซูกงชาวบ้านเรียกว่าศาลเจ้าเล่งจูเกียง หรือศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว คำว่าเล่งจูเกียงหมายถึงเทพแห่งความเมตตากรุณา

นอกเหนือจากศาลเจ้าซูกงในจดหมายเหตุดังกล่าวแล้ว เมื่อครั้งพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุ์วงศ์วรเดช ได้ทรงนิพนธ์ไว้ในหนังสือ "ชีวิวัฒน์" ระยะทางที่เสด็จไปยังหัวเมืองชายทะเลตะวันตกในบริเวณอ่าวไทย เมื่อ พ.ศ. 2427 ข้อความตอนหนึ่งได้กล่าวถึงศาลเทพารักษ์จีนชื่อ **ปุนเถ้ากง** ปัจจุบันชื่อศาลดังกล่าวได้ลบเลือนหายไปแล้ว เพื่อเป็นการรวบรวมประวัติไว้ ผู้เขียนจะนำตีพิมพ์ไว้ ณ ที่นี้ด้วย

"ระยะทางตั้งแต่ปากคลองเข้าไปถึงเมืองทางประมาณ 60 เส้น ที่หน้าเมืองลำคลองกว้างประมาณ 2 เส้นเศษ ตัวเมืองตั้งอยู่ที่ลำน้ำฝั่งตะวันออก

มีตึกกัปตันจีนอยู่ริมน้ำหลังหนึ่งเป็นตึกจีน 2 ชั้น หันหน้าไปทางตะวันออก และมีบ้านโรงเรือนหลังคาจากสาคู ฝาขัดแตะด้วยไม้บง อยู่ตามริมน้ำประมาณ 50 หลังคาเรือน หน้าตึกกัปตันจีนริมน้ำมีถนนสัก 2 เส้น มีตลาดขายผ้าแขก และผลไม้ 4 – 5 ร้าน ที่ปลายถนนด้านเหนือมีตึกใหม่ของกัปตันจีน เป็นเรือนจีน 2 ชั้น 3 หลัง แฝดหลังหนึ่ง ขื่อประมาณ 10 ศอก มีเฉลียงหน้าหลัง มีประตูใหญ่สกัดที่มุมบ้าน เดินเข้าประตูไปเป็นถนนกว้างประมาณ 4 วา สองฟากถนนมีตึกจีนชั้นเดียว ตั้งค้าขายสินค้ารายเรียงสลับกับโรงจากตลอดไปตามถนนประมาณ 3 เส้น ฟากถนนด้านเหนือสุดมีศาลเทพารักษ์จีนชื่อว่า ปุนเถ้ากง เป็นตึกเก๋งจีนใหญ่ในจังหวัด ท้องตลาดในประตูนี้เรียกว่าท้องตลาดจีน" ※

※ ภาณุพันธุวงศ์วรเดช, กรมพระยา, ชีวิวัฒน์, (กรุงเทพ ฯ . โรงพิมพ์คุรุสภา, 2510) หน้า 63 - 64

ศิลาจารึกภาษาจีน ร่วมสมัยกับเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว

นที ศรีดานี

สถานที่พบ : ชายทะเลตำบลตันหยงลูโละ อ. เมือง จ. ปัตตานี

สถานที่เก็บไว้ปัจจุบัน : ห้องพิพิธภัณฑ์ ศูนย์การศึกษาเกี่ยวกับภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ผู้บริจาค : ดาโตะหะยีวันซู นางแวบือเซาะ กูเดดาเก็ง และบุตร

ข้อความที่ปรากฏในศิลาจารึก

皇明

萬曆壬辰夏吉旦立

顯妣淑勤陳氏墓

祀

คำแปล

อักษรแถวที่ 1 จากซ้าย

ตั้งขึ้นเมื่อวันมงคล ฤดูคิมหันต์ ลำดับปีเหยินเฉิน

ศักราชว่านลี่ ราชวงศ์เหม็ง

อักษรแถวที่ 2

ฮวงซุ้ยมารดา มีนามว่า ซู้ฉิน นามสกุลเฉิน

อักษรแถวที่ 3 (มีอักษรลบหายจำนวนหลายตัว)

บูชา............ ....

คำอธิบาย

ปีเหยินเฉิน : ตรงกับ ค.ศ. 1592 หรือ พ.ศ. 2135 สมัยราชวงศ์เหม็ง ของจีน และสมัยพระนเศวรมหาราช ครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีของไทยสมัยนั้นเมืองปัตตานีมีกษัตริย์ปกครองเป็นผู้หญิง อาจเป็นสมัยของราชินี ฮีเยา หรือราชินีบีรู ปัตตานียุคนั้นเป็นเมืองท่าอันยิ่งใหญ่ มีชาวจีนและชาวต่างชาติเข้ามาค้าขายเป็นจำนวนมาก ลิ้มโต๊ะเคี่ยมและลิ้มกอเหนี่ยวมาปัตตานีในยุคนั้นเช่นกัน

นางชู้ฉิน แซ่เฉิน เป็นใคร ? แน่นอนถ้าพิจารณาตามช่วงเวลาข้างต้นแล้ว **ชู้ฉิน แซ่เฉิน** (ภาษาจีนกลาง) หรือ **ชกคึ้ง แซ่ตัน** (ภาษาแต้จิ๋ว) จะต้องเป็นบุคคลร่วมสมัยกับเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยวและลิ้มโต๊ะเคี่ยม แต่ปัญหาว่านางจะเป็นญาติหรือเป็นบริวารบุคคลทั้งสองอย่างไร? ข้อนี้ต้องค้นคว้าต่อไปอีกโดยเฉพาะอยู่ที่ยิ่งบริเวณชายทะเลตำบลตันหยงลูโละ มีวัตถุโบราณที่เกี่ยวข้องอาจหลงเหลือให้ผู้สนใจได้ศึกษาค้นคว้า เพื่อสรุปตำนานปัตตานีให้แน่ชัดต่อไป

ผู้แปล

นายเคี่ยม สังลิทธิเสถียร

ตำนาน
เจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยวค้ากาพย์

□ นายสน เก้าต้น

โบราณนานมา จีนหนุ่มพ่อค้า กำพร้าบิดร
ชื่อลิ้มโต๊ะเคี่ยม เสงี่ยมสุนทร นำเภตราจร สู่นครสยาม

เรือแล่นลมดี ถึงเมืองตานี มีชนอิสลาม
ลิ้มแวะค้าขาย จำหน่ายครู่ยาม พร้อมชมเขตคาม งดงามยิ่งนัก

กรือเซะตำบล สถานที่ดล ผลิผลความรัก
มุสลิมธิดา บุหงาพริ้มพักตร์ พอลิ้มประจักษ์ ศรปักอุรา

บุพเพสันนิวาส ลิ้มสมมุ่งมาด เปลี่ยนศาสนา
ไม่ยอมกลับบ้าน เลิกด้านการค้า รับใช้พระยา นคราตานี

เมืองจีนโน้นหนอ มารดาเฝ้ารอ ทุกข์ท้อหมองศรี
ลิ้มกอเหนี่ยวน้อง ร่ำร้องถึงพี่ ปลอบแมอยู่ดี ลูกนี้ติดตาม

เรือลิ้มกอเหนี่ยว รีบลัดแล่นเลี้ยว เข้าเที่ยวเมืองสยาม
สำเภาเก้าลำ แล่นนำสืบความ ไปทั่วเขตคาม นงรามตามติด
ถึงเมืองตานี ประสบพบพี่ ยินดีดังคิด
พี่เป็นนายช่าง ก่อสร้างมัสยิด น้องฉงนจิต อนิจจาใจ
กลับบ้านเถิดพี่ แม่รอทุกข์ทวี ที่นี่ดีไฉน
เลิกสร้างศาสน์สถาน ใช่งานเราไซร้ เมืองจีนสุขหทัย เมืองไหนไป่ปาน
ลืมรักภรรยา ลืมแม้มารดา ญาติกาทางบ้าน
อำนาจความรัก สลักดวงมาน เลิกกลับถิ่นฐาน ยืนกรานโฉมฉาย
โอ้ลิ้มกอเหนี่ยว เหมือนหมดแรงเรี่ยว น้าวเหนี่ยวพี่ชาย
ด้วยความทุกข์ท้อ สุดรอจุดหมาย เธอผูกคอตาย ภายใต้พฤกษา
ต้นยาร่วงนั้น เอามาสลักสรรค์ ชนมั่นบูชา
เป็นรูปเจ้าแม่ เลิศแท้ศรัทธา ณ ศาลโสภา มีมาทุกวัน
ตำนานเล่าไว้ เจ้าแม่สาปให้ ใจแค้นเคืองมั่น
กรือเซะมัสยิด จึงติดค้างพลัน ใครต่อเติมนั้น ฟ้าลั่นผ่าทลาย
สำเผานฤมล คือสนเก้าต้น ตำบลนามหมาย
รูสะมิแล* รอแต่พี่ชาย ลืมน้องชีพวาย นิยายเล่ามา

---

* รูสะมิแล เป็นชื่อตำบล ภาษามลายูถิ่นปัตตานีแปลว่าต้นสนเก้าต้นบางตำนานเล่าว่าเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยวนำเรือสำเภามา 9 ลำ หลังจากเจ้าแม่ถึงแก่กรรมแล้ว สำเภาทั้ง 9 ลำ ก็กลายเป็นสนเก้าต้น บางสำนวนเล่าว่าผู้สนิทของเจ้าแม่ 9 คน ที่มาสำเภาเดียวกันเมื่อถึงแก่ความตายแล้ว จึงนำไปฝังไว้ตรงโคนสนทั้ง 9 จึงเรียกสถานที่ตรงนั้นว่า สนเก้าตนหรือรูสะมิแล

ผ่ายลิ้มพี่ชาย หล่อปืนใหญ่หมาย ถวายราชา
"นางพญาตานี" "เสรีนครา" อีกกระบอกชื่อว่า "มหาหลาหลอ"

ปืนหนึ่งอาถรรพณ์ ทองเหลืองด้านพลัน ลิ้มหวั่นใจคอ
พิษฐานยอมตาย หมายปืนเสร็จหนอ สมดังคำขอ ลิ้มก็มรณา

ปืนใหญ่ยิ่งหลาย ร่างลิ้มลับหาย สมชายศักดา
ผลงานนานสมัย ปืนใหญ่มีมา ช่างลิ้มหาญกล้า ฝากค่าศิลป์

คราแผ่นดินต้น ทัพกรุงยกพหล ดลเมืองตานี
นำปืนนางพญา ตานีสถิตที่ กรุงเทพ ฯ บัดนี้ เป็นศรีไทยสถาน

ตำนานเจ้าแม่ กอเหนี่ยวเลิศแท้ แลพี่ชายชาญ
ชนล้วนศรัทธา กราบสาธุการ แด่ผู้ใจหาญ เกินขานหญิงใด

เปี่ยมด้วยกตัญญู เหนื่อยยากยอมสู้ เพื่อผู้อยู่ไกล
เพื่อแม่เพื่อญาติ อนาถบรรลัย ความดีฉันใด ฝากไว้นิรันดร์

ทุกเพ็ญเดือนสาม ฝูงชนล้นหลาม แหหามรูปนั้น
ลุยน้ำลุยไฟ ไหว้เจ้าแม่มั่น สมโภชพร้อมกัน ขวัญเมืองตานี

□ □ □

北大年林府姑娘事跡中文刊能夠順利出版，全賴林拱元，謝聚成，那福錦諸位蒐集編寫翻譯，此刊節錄林文影『泰南四府之一至北大年』但因學識淺陋具無編輯專方，百忙中倉卒編印，錯誤之處在所難免，尚希各界有識之士不吝賜教指正是幸。

靈慈宮特佈各界善信

農曆正月十五日常年遊神盛會。

農曆三月初三日公祭林府姑娘聖墓。

農曆七月廿七日慶祝林府姑娘聖誕。

วันสำคัญประจำปี ของศาลเจ้าแม่กอเหนี่ยว

คือ (1) งานสมโภช ขึ้น 15 ค่ำ เดือน อ้าย

(2) วันพิธีไหว้ศพ ขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3

(3) วันเกิดเจ้าแม่ วันที่ 27 จีน เดือน 7

忽而躍上戲台，忽而躍下戲台的地上，但却不會跌倒，每頂轎皆四個人抬着，就算是一個空手的普通常人，想躍上這戲台尚且吃力，何況四個人同時抬着同樣的東西在肩上，怎會一齊不約而同的騰突飛躍而上戲台呢，你說他們是受過訓練和集訓的嗎？他們不但沒有經過一點的訓練，而且他們之中，還有一些是過路的陌生人，不但沒有經過絲毫的訓練且對於同是抬轎的人尚且不認識，你道奇不奇，上述情形是筆者親眼所睹的，並非筆者誇大其詞，讀者諸君不妨每年農曆正月十五日的前夕，到北大年府去一看，方知言之不謬，合艾同聲善堂及也拉慈善堂等，為林姑娘聖靈的顯赫所感，都先後到北大年府靈慈宮奉引林姑娘的香火到上述兩善堂供奉，於此可見林姑娘英靈的顯赫，在泰南各地受人敬仰一斑

（節錄林文影「泰南四府之一至北大年」）

靈慈聖宮理監事

理事長　沈慶全

理　事　王復興　洪貴漢

賴聚源　鄧和隆

黃東海　黃克明

乃　番　孫卡瑪南

隅者惟有望門興嘆，不得不暫時到林姑娘的盛會場所中去留連一個通宵達旦，有的到各佛寺的「沙戎」或涼亭暫渡過夜，會場中由於人群洶湧，治安警員皆全部武裝荷槍實彈，出動在各處維持秩序，每逢姑娘聖轎經過之處，交通即時陷入停滯狀態，其熱鬧情形與轟動程度和令人敬仰的情形，非但我僑而已，其中也有泰人，馬來亞人及歐美人士，每年每逢此日，政府當局尚且大開方便之門，任大家盡量的熱鬧慶祝一番，以示對林姑娘英靈敬仰之意，當林姑娘聖轎經過大港時，港水深約丈餘，但抬轎的人雖不識水性，却若無其事的在昏迷的狀態之中，輕而易舉的抬着姑娘聖轎涉水而過，但姑娘的聖轎絲毫不為港水所沾及，如非親目眼睹者，當不會置信．

過火路也然，一堆熊熊的烈火在堆積如山的火炭上燃燒着，站在五英尺以外來看熱鬧的人們尚且被這堆烈火的熱氣烘得面紅耳赤，難以立足可是抬轎的人，若無其事的一跛一顛，從容地朝着火炭堆中赤足踏過，一遍又一遍，一次又一次，連續地表演着，在場的人士被這驚險的鏡頭吸引駐足圍觀，莫不捏了一把冷汗，誰知他們若無其事的自由自在，一點也不會灼傷，這種神奇的事情使在場的觀衆嘖嘖稱奇，這種神奇的事委實難以理解．

林姑娘盛會期間，會場中每年依例必聘請潮劇參加演梨助興，潮州戲戲台的高度大約在胸部一般的高低，那些抬着姑娘轎的人，輕而易舉的

糶之下，糶眼欲花，由於這裡的物產豐富，交通便利，人民也就豐衣足食，直接提高了人民的生活水準，間接地刺激到商業之繁榮進步．

現在每年每逢農曆正月十五日，北大年府噠叻埠衆必來一次熱烈的慶祝，因此每年每逢此佳節之期，泰南隣近各府治，如宋卡，也拉，陶公等以至更遥遠的人士，甚至曼谷的人士，慕其名趕往北大年府看熱鬧，真是轟動一時，扛抬姑娘轎出巡市區，涉水路，過火堆，跳戲台，等等節目，大顯神通，大施法力，幕幕是神奇驚險節目，不能不令你置信，扛抬姑娘聖駕出巡的人，並非找僑人士一手包辦，其中有的是泰人，有的是馬來西亞人，因為他們都樂意為之，蓋當地的人認能有機會親手參加扛抬姑娘聖轎之後，一年四季平安如意，却病強身，財丁興旺，長命富貴，故此咸以能參加扛抬姑娘聖轎引以為榮，昔年時期曾因衆多青年爭相扛抬姑娘聖轎以致發生動武事件，打鬥鏡頭的不愉快事件，後來才想出折衷辦法，改變方式，採取抽籤方式為決定，以示公平，此後這種爭抬姑娘聖轎以致動武毆鬥之不愉快事件始得以平息．

每年每逢此日，由四方八面而來的各界人士不計其數到北大年府『靈慈宮』林姑娘的盛會場中來看熱鬧，遂為之塞，其中有敬仰林姑娘盛靈顯赫的善男信女，也有湊熱鬧的群衆，滙集於會場之中，真個形成了一片大人海，摩肩察背，把個『靈慈宮』擠得無立足之地，香烟繚繞，充滿神秘，本埠各大小旅社的房間，早在半個月前已被先行定光了，後至向

路兩傍人行道佈置得井井有條，十分美觀，它的交通甚為發達，因為它擁有海陸空三大航綫的要道，由此而造成北大年府的繁榮進步，突飛猛進，陸路方面的交通，有隣近各府縣城鎮之汽車，導遊車，私家車，客車，運輸車等等，每日來往川流不息，例如宋艾歌樂（陶公），合艾，惹拉，宋卡等各大城市之汽車，每日來往川走，不計其數，此外尚有一條鐵道由惹拉貫通合艾以直達曼谷，南下至宋艾歌樂的蘭都班讓的馬境．亦極方便．

，海運方面，海洋中有巨型大輪船，航行此間，經常運載貨物土產海鮮魚蝦等，通達國外或曼谷市場銷售，內海和內港每日均有汽船來往穿梭本府，及隣近各府治城鎮．

距離北大年府市區十四公里的「磨通」哇叻前之磨通警察訓練學校舊址附近的駐軍區，建築有一座設備簡陋的飛機場，經常有民航飛機在這機場升降，定期航行，各型飛機升降裕如，也是國防部戰略據點．

北大年是一個魚鹽之鄉，物產相當豐富，其出產量為泰南各府之冠，其最主要的產品以椰子的產量為大宗，梹榔及各種生果則次之，本地出產的椰子除晒乾之外，府內還有數間浪具規模的煉油廠，日夜不斷地加工生產椰油，供銷國外市場，為本府工業界爭光不少，海岸綫一帶居民除了出海打魚之外復有大部份兼營鹽業，北大年的鹽產量是相當豐富的市郊廣圍只見一片無際的鹽田，一堆一堆，白茫茫的鹽山，在陽光照

福，解除民疾，修心養性，做出一番轟轟烈烈，事情為衆庶所仰慕，因此泰國各地遠近人士，無不聞名。

在北大年府屬的鵲坡區通往惹拉府途中，在那巴魯嗟叻搏入牛車路，車行約六公里路程再步行約一公里即可到達瀑布狂瀉地帶，這瀑布名叫做「柿考」瀑布 是一處遊山玩水的好去處，這座環境清幽，景色秀麗的名瀑布，位在「柿考」山麓的背後一個大山谷中間，形成一個天然大水潭，水潭前後，有幾條天然的溪澗，潺潺的水流，由溪澗流進大水潭，潭中積水，冷若冰霜 沁入骨髓 是一個處在高山峻嶺山蔭底下的天然大山谷的勝地，山花處處，四週松林密佈 綠葉搖曳，空氣鮮美，山頂有一道銀白色的瀑布，傾瀉而下，山腰之間有幾道溪澗，瀑泉在山頂上向溪澗瘋狂直瀉，水花四溢，經過幾番轉折之後有如數條銀龍白鍊似的滾滾流入山谷的大水潭中，氣勢十分雄偉，潭中積水，清澈見底，山谷四週，野花遍地，芬香撲鼻，狂瀑流泉區裡，龍莽噴水泉，供遊客玩賞，水上週圍，佈滿濃密的天然成長的松林，綠葉濃蔭，涼風徐拂，在迷人流泉谷中遐思，會使你心曠神怡，塵心全息，人世間多少思怨，多少愁恨盡隨着流泉而消逝，真令人流連而忘返。

北大年府是一個商業十分繁榮進步的城市，市區內開關有不少四通八達的大馬路，高樓大廈林立，直街一帶的市場商店排列得十分整齊，市內整潔非常，衛生設備應有盡有，市府對於市容之美化更不遺餘力，馬

官也然，多數會講巫語，所以凡是初到泰南回教四府的人，無異置身他鄉，雖而不紊，可幸的是，泰政府當局對於地方的建設，多年來極盡所能，泰國行政當局很早便在北大年磨通嗟叻附近創辦了一所訓練警察學校，名叫泰南第四區域警校，是泰南唯一治安人員誕生所在地，造成了不少優秀警官人材，為泰南各界除害，該校現已遷往惹拉府，唯原來校址，現在已開闢為飛機場和國防部駐軍．

近年以來，北大年政府當局為了配合政府當前國家之繁榮經濟建設政策，在市區左右範圍內各大街小巷大興土木工程，除擴大市區幅員之外，還極盡力建築了不少高樓大廈，把市容美化以壯觀瞻．還完成了兒童遊樂場和民衆休息公園的建築，十年前又在北大年府港口，距離市區三公里地區建築了一座富麗堂皇的泰南大學，校名叫做「宋卡納卡犇大學總校」該校週圍環境優美，場地廣濶，是一所理想的學府：該校沿途均是蒼翠連綿的椰林和綠油油的草地，四週林木常青．椰林底下蔭涼異常環境幽靜，港口海風徐拂 氣候涼爽無比，是一處名符其實的理想大學求學勝地

在北大年府市區不遠處，便是一處遠近善男信女所敬仰的勝跡 那便是「越田海」的所在地 也就是名聞遐邇之「鑾抱脫」生前修行之廟宇，「鑾抱脫」是一位顯靈的僧人，生前大慈大悲，救苦救難，為萬民消災納

像奉祀．後姑娘靈跡昭著　遠近馳名．香火終年不絕．泰善士奉姑娘為『聖母』，馬來人則稱「卓必公娘」，今迦斯村舊回教堂左側有姑娘神墓，供人憑弔．墓碑上書『明林氏姑娘神位』右題『閩粵衆〃子敬捐』左書『董事澄海縣人姪孫聲荷』．

泰節基皇朝建立以後，北大年的府著是在迦斯村，而華僑聚居地則在今之阿納魯街一帶，為北大年市街發祥之地，昔時當地人稱為『唐人街』，至今還存有中國古式住宅．迨泰拉瑪第五世皇時，北大年當時的僑領陳聚來，福建人，因鑑及姑娘神祠遠離市區，前往膜拜諸多不便，遂與衆議，恭請姑娘神像移奉於今阿納魯街之靈慈宮（始立於明萬曆二年（公元一五七四年）原稱祖師公祠．後改稱今名．北大年民衆通稱林姑娘廟．清水祖師公原姓王，福建莆田人．為一名醫，旅居檳榔嶼．因為破除當地土人以嬰祭蛇暴俗　土人感救命之恩．敬祖師為天神，各地立廟奉祀．）並定於每年的元宵佳節，舉行酬神盛會，恭請諸神出遊本市，降祥納福．風調雨順．生意興隆．

北大年府，嘗有過一位女性當首長，　及名聞遐邇的華僑林府姑娘英靈顯赫聖地　亦是全國回教徒之回教堂「清真寺」最瑰麗最堂皇的所在地，和泰南大學總校的根據地，更是華，巫　泰雜居的大社會場所，以北大年，惹拉，陶公，沙敦各府的小販，商行的買賣乘坐舟車以及士農工商．皆得懂些巫語　以應付環境需要，甚至行政公署，警察官員，縣署職

節．當姑娘殉義後，姑娘的舵工鄉公，卽發誓不願回鄉，將以船為家，度其終生．後該船損壞沉海，鄉公乃與船俱亡．當地馬來人感其德，稱為『卓阿閣』，今丹絨魯洛區有海灘名『卓阿閣』，傳為鄉公船沉處，而靈慈宮內尚有鄉公墓碑供奉着．

至於道乾據傳說為北大年王監督建造一座回教堂，當要竣工時，被雷火所擊毀凡三次，道乾始憶起自已未能盡孝供養慈母，以及使妹妹殉身異鄉．恐為神明所懲罰，遂放棄此項工程，現迦斯村遺有建造未完成的回教堂古蹟．

北大年王病歿後，繼承[illegible]位的是一位女王，當時政治修明，商賈雲集，女王為充實自衛的力量，乃令道乾負責鑄造大砲．道乾共鑄成三尊大砲，第一尊名『娘披耶大年』，（意卽『北大年女王』），公元一七八五年，泰拉瑪第一世皇時，北大年重為泰所征服，此尊大砲遂被運往曼谷，現置放於國防部前．）第二尊名『詩納卡粦』（意卽『吉祥城』），第三尊名『摩訶拉羅』，（意卽『大無敵』）當試驗大砲時，其中有一尊別人燃之不發，道乾見之深感奇異，便親自動手，不料一發，道乾同時被炸身亡．至今迦斯村有鑄砲的遺址和丹絨魯洛區有道乾之墓，惜無人料理，被海水終年浸蝕，任其荒廢，此一代英雄的坟墓，不久將湮沒矣．

『北大年府誌』裏說：『北大年的華僑崇拜姑娘謂姑娘乃貞女，尤愛其國家者．當時的僑衆因感姑娘義氣可風，特醵資在迦斯村為姑娘建祠立

年為「渤泥國」．）北大年王見道乾魁梧奇偉，人材出衆，乃招他為駙馬，後道乾改籍信奉回教，王並賜以「海丞」宮爵．（明史說道乾為北大年土酋，當時的海港稱作「道乾港」．）至今在迦斯村的馬來人的肌膚特別白皙，即是林部部屬在此地方遺留下來的血統．

道乾自在北大年定居後，過着富貴榮華的生活，早把家鄉的慈母及妹妹忘得一乾二淨．姑娘見兄長久無音訊，非常的憂念．而慈母思子一切，竟也病倒，姑娘事親至孝，服侍湯藥，不稍懈怠．候慈母病愈後，姑娘便禀知慈母，決意遠涉重洋，追尋兄長返鄉與慈母團聚，共叙天倫之樂．但慈母不肯，謂途程遙遠而艱危，不可冒險，可是姑娘再三的苦求，後來慈母被姑娘纏不過，也祇好允許．姑娘並立下誓言，倘尋不着兄長，願死於異城，決不生還，一切籌備好了，姑娘便擇吉開船，據說當年為姑娘舵工者名鄭公．啟行之日，姑娘含淚拜別慈母與送行的親友們，可憐母女此次的分別却變成永別了．

姑娘歷盡千辛萬苦終至洛坤登岸，始從來往的商賈獲悉兄長的下落．姑娘欣喜之下繼揚帆直抵北大年．但此旅程不幸之事即姑娘的隨從相繼病死了九人，皆葬在海岸邊，以松樹為記，後此地遂名「魯沙米蘭」（馬來語即「九松樹」的意思）姑娘與兄長相逢後，便陳述來意，規勸兄長早日歸國與母相叙，但道乾已經改籍，享盡富貴榮華，當然拒絕姑娘的祈求．姑娘於絕望之下，竟抱定死諫的宗旨，在一棵猴棗樹下自縊完成氣

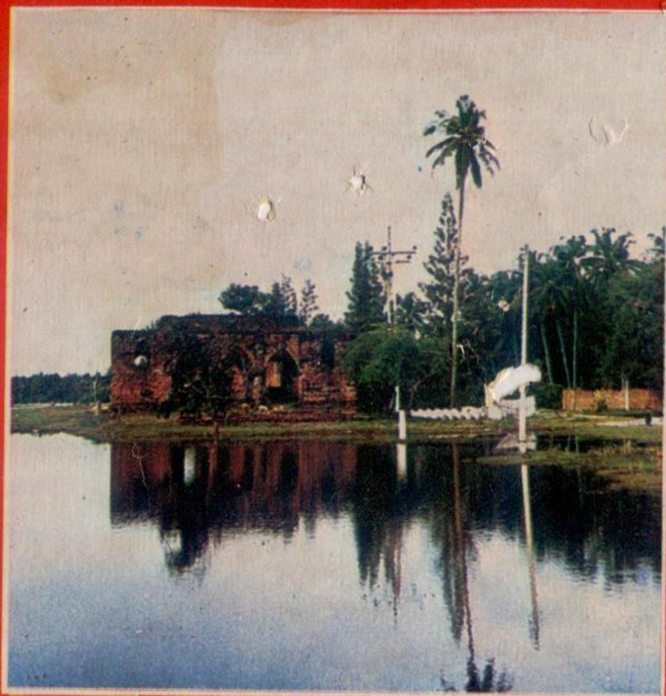
北大年府靈慈聖宮林姑娘事蹟

林姑娘，名慈貞，係明朝世宗時（公元一五二二至一五六七年）英雄林道乾之妹・（道乾，明史作福建泉州人，但據『潮州府誌』卷卅八，『林道乾傳』謂係潮州惠來縣人・今潮州尚有許多道乾祖先的墳墓，一在程泙鄉右，鄉人稱此佳城名『百鳥朝王』，詳見許雲樵著『北大年史』・）據說，林家祇生下兄妹二人，姑娘幼時天資聰敏，既善文，又習武，富有膽量・而兄長道乾也是個身體雄健，武藝精熟的人，他在少年時已當一個縣吏・當父親去世，兩兄妹守喪盡禮，安葬父親後，道乾便別母離鄉往福建泉州另謀發展，家中祇姑娘奉養慈母・道乾在泉州時，手下培養了許多青年，個個精練武術，成了一股堅強的地方勢力・當時屢侵犯福建沿海各地的倭冦，對於泉州不敢侵犯，就是怕道乾在泉州・但明廷却疑心他與倭冦勾結，目為海盜，派兵緝拿・

且說當時有海上霸王名汪直，在嘉靖卅六年（公元一五五七年）被明吏胡宗憲所誘殺，道乾代領其部衆，繼續着海上霸王的生涯，嘉靖四十二年（公元一五六三年）戚繼光，俞大猷，劉顯等大破倭冦之後，俞大猷追擊道乾至澎湖，後轉往台灣，大猷與兵一支駐澎湖，不時巡哨，道乾既受官兵追擊，在台灣無法反抗，乃帶領部下向南繼續航行，過菲律賓，安南，暹羅，後來征北大年・（當時的北大年爲一馬來土國，建都於今迦斯村・強盛之時，奄有今也拉，陶公，吉蘭丹一帶地方，明史稱北大

泰國北大年府靈慈聖宮

林府姑娘事蹟

มัสยิดกรือเซะซึ่งลิ้มโต๊ะเคี่ยมพี่ชายเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว สร้างค้างไว้ตั้งแต่สมัยอยุธยา

